

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 72/2023 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om påtvingade återvändanden till Irak

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 72/2023 rd undertecknat av riksdagsledamot Inka Hopsu /gröna m.fl.:

Hur ämnar regeringen trygga tillgodoseendet av rättsskyddet för personer som tvångsåtersänds och iakttagandet av förbudet mot tillbakasändning enligt Finlands grundlag, utlänningslagen och internationella avtal, enligt vilket ingen får sändas tillbaka till ett område där han eller hon kan bli utsatt för dödsstraff, tortyr, förföljelse eller annan behandling som är omänsklig eller kränker människovärdet och

hur säkerställer man att avvisningarna inte kränker skyddet för de avvisades familjeliv eller förbiser deras band som knutits till Finland, språkkunskaper och utbildning som de fått här som en grund för legalisering av vistelse?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Regeringen har förbundit sig att i sin invandringspolitik iaktta människorättskonventioner och andra internationella avtal, skyldigheter enligt EU-lagstiftningen och rättsstatsprincipen. Regeringen har separat bekräftat att den iakttar förbudet mot tillbakasändning.

Konventionen angående flyktingars rättsliga ställning (FördrS 77/68) förbjuder konventionsstaterna att återsända personer som löper risk att utsättas för förföljelse. Detta förbud mot tillbakasändning kan också härledas från förbudet mot tortyr och annan omänsklig behandling i de allmänna människorättskonventionerna. Förbudet mot tillbakasändning anses som en etablerad del av den internationella sedvanerätten. Förbudet mot tillbakasändning ingår i 9 § 4 mom. i grundlagen samt i 147 § i utlänningslagen.

Finland iakttar det ovillkorliga förbudet mot tillbakasändning för varje asylsökande. Beslutsfattandet i asylfrågor baserar sig på en individuell prövning som beaktar var och ens personliga situation, principerna i flyktingrätten och aktuell landinformation. Om situationen i sökandens utreseland förändras beaktas detta i avgörandeprocessen. Förbudet mot tillbakasändning fastställs vidare i 202 § 1 mom. i utlänningslagen, med stöd av vilket ett lagakraftvunnet beslut eller ett beslut som enligt denna lag annars är verkställbart får inte verkställas, om det finns skäl

att misstänka att tillbakasändningen av en utlänning till ursprungslandet eller något annat land utsätter honom eller henne för en sådan fara som avses i 147 §.

Alla sökanden har inte förutsättningar att få asyl eller annat internationellt skydd i Finland. Syftet med att bevilja asyl är inte att trygga alla ett likadant liv som till exempel i Finland, utan ge skydd åt personer som i sitt hemland riskerar personlig förföljelse. När man bedömer behovet av asyl är personens tidigare erfarenheter inte heller avgörande, utan syftet med asylen är att skydda människor som hotas i sitt hemland i framtiden. I många länder, till exempel Irak, är problemet till exempel arbetslösheten bland den unga befolkningen, men det är inte en grund för att få internationellt skydd.

I Finland vistas fortfarande irakier som anlände som asylsökande 2015–2016 och som inte har beviljats uppehållstillstånd. De har dock haft möjlighet att få sitt asylärende prövat individuellt vid Migrationsverket och de har kunnat överklaga myndighetens beslut hos förvaltningsdomstolen, eventuellt flera gånger. Efter att ha fått ett negativt beslut om asyl och uppehållstillstånd samt ett beslut om avlägsnande ur landet har de varit skyldiga att lämna Finland. De har dock inte tagit tillfället i akt att frivilligt återvända till sitt hemland och få bidrag för researrangemangen och återintegrationen. Erfarenheterna av dessa irakier som fått negativa beslut visar att ju längre deras vistelse i Finland har varat, desto högre har också tröskeln för att återvända varit. Regeringens mål är att gradera bidraget för frivillig återresa så att det i fortsättningen uppmuntrar personer som fått ett negativt asylbeslut att så snabbt som möjligt avlägsna sig ur landet och avstå från att söka ändring.

Om personen har möjlighet att återresa till sitt hemland frivilligt, men inte utnyttjar denna möjlighet, är polisens lagstadgade uppgift att säkerställa att personen lämnar landet antingen genom att övervaka att personen stiger ombord på ett transportmedel som lämnar landet eller genom att följa honom eller henne till utreselandet. Diskrimineringsombudsmannen övervakar verkställandet av avlägsnanden ur landet i alla dess skeden.

Varje stat har enligt internationell rätt ett ansvar för sina egna medborgare och därmed också en skyldighet att återta sina egna medborgare. Trots denna skyldighet och återtagandeavtal och återtagandearrangemang vägrar vissa länder att ta emot personer som inte återvänder frivilligt och brottslingar. För Finland är det viktigt att utveckla återsändandesamarbetet med Irak både nationellt och på EU-nivå. Regeringen utgår från att de som fått avslag på sin asylansökan återvänder eller skickas tillbaka till utreseländerna så snabbt som möjligt. Regeringen genomför ett paket för frivillig återresa och avlägsnande ur landet som främjar frivillig återresa och effektiviserar återsändningar som genomförs genom myndighetsåtgärder.

Vad gäller det skydd för familjelivet som lyfts fram i spörsmålet eller de band som knutits till Finland, undersöks och avgörs beviljandet av uppehållsrätt även på andra grunder som framkommer i samband med asylförfarandet. Med detta avses tillståndsgrunder som hänför sig

till internationellt skydd, såsom tillstånd som beviljas av individuella mänskliga orsaker enligt 52 § i utlänningslagen. När tillståndet beviljas bedöms bland annat de band som knutits till Finland. I motiveringen till paragrafen konstateras att avsikten dock inte är att förbigå förutsättningarna för uppehållstillstånd som beviljas på grund av andra tillstånd, såsom familjeband, studier eller arbete.

Huvudregeln enligt internationell rätt är att utlänningar i allmänhet inte har rätt att bosätta sig i ett annat land. Rätten för utlänningar att resa in i Finland och att vistas i landet regleras genom lag. Utgångspunkten i utlänningslagen är att det första uppehållstillståndet söks utomlands före ankomsten till Finland i det land där sökanden vistas lagligt.

Personer som kommit till Finland som asylsökande och som har sysselsatts i landet och uppfyllt villkoren för uppehållstillstånd på grund av arbete har också beviljats uppehållstillstånd på grund av arbete, förutsatt att de har haft ett giltigt resedokument i ett tidigare asylförfarande. Regeringsprogrammet utgår från att ett dylikt byte till arbetsrelaterad invandring förhindras för personer som fått ett negativt asylbeslut. Att en person som fått ett negativt beslut får ett jobb under asylprocessen ska inte utgöra ett hinder för att avlägsna honom eller henne ur landet. Inrikesministeriet har nyligen grundat ett projekt som syftar till att förhindra att asylprocessen används som en kanal för jobbsökning och arbetsrelaterad invandring.

Regeringen har som mål att föra Finlands asylpolitik till en allmän nordisk nivå i fråga om de centrala författningarna. Dessutom införs de skärpningar och bästa praxis som EU:s skyddsgrundsdirektiv, förfarandedirektiv och återvändandedirektiv möjliggör och som stöder regeringens mål att skärpa asylpolitiken. På så sätt strävar man efter att förhindra att det uppstår dragningskrafter i Finland.

Med tanke på säkerhetssituationen i samhället samt migrations- och asylpolitikens trovärdighet är det viktigt att personer som vistas olagligt i landet avlägsnas ur landet så effektivt som möjligt. Samtidigt håller man fast vid att de mänskliga rättigheterna, särskilt förbudet mot tillbakasändning, ska beaktas i alla skeden av asylprocessen och vid verkställandet av avlägsnanden ur landet.

Helsingfors 6.10.2023

Inrikesminister Mari Rantanen